

ZPRAVODAJ

S POLEČNOST SBĚRATELŮ KNIHTISKOVÝCH VYDÁNÍ ČS. ZNÁMEK

ČÍSLO: 25

ROČNÍK 1992

OBSAH:

a/ Deskové značky u známek emise Hradčany	2 - 10
b/ V. kresba Hradčan - II.pokračování	11 - 19
c/ Hradčany 5 h I - sv.zelená - poznámky ke studiu	20 - 22
d/ inseráty	22
e/ Holubice - 30 hal - upřesnění některých údajů	23
f/ Holubice - 20 hal II typ - ZP 4 TD 3 - 24	24

Zpravodaj společnosti sběratelů knihtiskových známek je neprodejnou tiskovinou, vydávanou pouze pro potřeby členů společnosti. Je vydáván nepravidelně, zpravidla 4 x ročně v počtu 300 ks. Za redakční úpravu odpovídají a na přípravě se podíleli členové společnosti, Zpravodaj neprochází jazykovou úpravou. Rukopis, články, připomínky, poznatky zasílejte :

Jindřich L á t a l 142 00 Praha 4 - Mařatkova 916

Deskové značky u známek emise Hradčany

Podíváme-li se do historie, zjistíme, že deskovými značkami byly opatřeny téměř všechny emise československých známek do roku 1939. Mezi nejznámější a nejoblíbenější jistě patří deskové značky u emise Holubice, Osvobozená republika, IGM, Jubilejní 1928, Města 1929, Pamětní 1930 atd. Dovolím si tvrdit, že deskové značky Hradčan jako celek mezi nejoblíbenější rozhodně nepatří.

"Co rozumíme pod pojmem desková značka?" Odpověď na tuto otázku nalezneme v každém přehledu filatelistického názvosloví. V tom posledním, který byl uveřejněn v jedné z výstavních publikací ke Světové výstavě "Praga 88" se říká, že: "desková značka je číslice, písmeno, symbol, ornament, bod apod., kterými byly záměrně opatřeny tiskové formy (desky) nebo jejich části za účelem označení a rozlišení ve výrobě." Z uvedeného citátu vyplývá, že ne vše co se za deskovou značku vydává, deskovou značkou skutečně je.

První ucelený přehled o deskových značkách našich známek podává Eksteinův katalog deskových značek z roku 1936. V této publikaci na straně 7 jsou uvedeny deskové značky Hradčanských známek. Je možno říci, že další katalogy z let pozdějších, přebírají deskové značky, s určitými změnami a doplňky, z Eksteinova katalogu. Jsou to Novotného katalog z roku 1949 v oddíle II. str.5, dále Monografie čs. známek I.díl, Novotného specializovaná příručka z roku 1978 a samozřejmě i specializovaná příručka z roku 1988.

Z dosud známých údajů o tisku hradčanských známek je nutno zde připomenout, že k vytištění 26 hodnot výplatních známek bylo použito celkem 66 tiskových desek. U 44 tiskových desek bylo použito k rozlišení jedné nebo více deskových značek, ostatní desky, to znamená 22, je bez označení. Při svém dosavadním studiu jsem identifikoval celkem 57 deskových značek. Všechny tiskové desky je možno rozdělit do třech základních skupin, a to:

- I.skupina - tiskové desky s deskovými značkami v celém nákladu,
- II.skupina - tiskové desky s DZ v části nákladu,
- III.skupina - tiskové desky bez označení.

III.skupina zahrnuje tiskové desky s počítadly, včetně hodnoty 300 h a 1000 h, které byly tištěny pouze 1 TD, takže DZ nebylo třeba, a dále TD bez počítadel 30 h Va - obě tiskové desky a 500 h II.TD. 500 h I.TD a obě desky hodnoty 200 h jsou ve skupině II., s DZ v části nákladu.

Podle způsobu zhotovení deskových značek je možno tyto značky rozdělit na skupinu značek, která vznikla úpravou počítadla a na skupinu přidavných deskových značek.(tab.č.1)

Skupina DZ vznikla	druh úpravy	počet DZ	skupina celkem
Úpravou počítadla	odstranění desetinné tečky	2	
	seřiznutí desetinné tečky	3	
	seřiznutí a vrypy do číslic	12	
	výstupky na číslicích	6	
	přerušení desetinné pomlky	12	
	zkrácení příp.zahnutí des.pom.	3	40
Přidavná deskové značky	přidání bodu do počítadla	3	
	přidání bodů příp.čárek do obrazce známek	10	
	přidání číselných značek (Římské číslice)	2	
Počet DZ celkem			57

Specializovaná příručka pro sběratele čs.znánek z roku 1983 uvádí v přehledu deskové značky, podobně jako I.díl Monografie s tím, že se snaží postihnout i výskyt DZ s ohledem na jednotlivé druhy úředního zoubkování. Tato specializovaná příručka však obsahuje řadu nedostatků. Prvním nedostatkem je terminologická nedůslednost autorů v tom, že používají termín desetinná čárka pro vodorovnou pomlku (desetinnou pomlku). Tím dochází k řadě nejasností při popisu jednotlivých deskových značek oproti popisům Dr.Kubáta v Monografii č.1.

Ve snaze postihnout nově vztah DZ a částí nákladů vytištěných jednotlivými deskami k výskytu úředního zoubkování se autoři dopustili některých nepřesností. Upřesnění je obsaženo v tab.č.2.

tab.č.2

Údaj ve Specializované příručce	Navržená úprava textu
4 DZ 5 ...., deskové značky 4 DZ 1-5 se nacházejí také u zoubkovaných známek A,B, D,E,F	...známek A,B,C, D,E,F
4 DZ 7 ...., deskové značky 4 DZ 6 a 7 se nacházejí také u známek se zoubkovaním A,B,C	... <u>pouze</u> u známek se zoubkovaním A,B,C
7 DZ 4 ...., 7 DZ 3 a 4 také na známkách se zoubkovaním B a C	... <u>pouze</u> na známkách se zoubkovaním A a B
7 DZ 6 ...., 7 DZ 5 a 6 také na známkách se zoubkovaním A,B,C	... <u>pouze</u> na známkách se zoubkovaním A,B,C
11 DZ 4 ...., jen u známek se zoubkovaním A,B	..., u známek stříhaných a se zoubkovaním A,B

Kromě těchto nepřesností jsou ve Specializované příručce 1988 obsaženy ještě následující nedokonalosti v popisech několika DZ. (tab.č.3)

Údaj ve Specializované příručce	Návrh úpravy textu
5 DZ 2 ...., kratší desetinná čárka za 10,-	..., kratší zahnutá desetinná pomlka za 10,-
20 DZ 1 bez označení	bez označení, později bod za 100 z.p.
20 DZ 2 bez označení, čárka za 100 z.p.	pod 100 z.p. kratší pomlka, čárka za 100 z.p.
24 DZ 1 ....,později 2 tečky za ZP 100, II.typ	...,později 2 tečky 4 mm od sebe za 100 z.p., II.typ
24 DZ 2 ....,později 2 tečky za ZP 100	...,později 2 tečky 2 mm od sebe za 100 z.p., I.typ
25 DZ 2 bez počítadla; později 450- bez desetinné tečky a 500,-- s přerušovanou desetinnou čárkou, I.typ	nejdříve 500,-- a 450,-; později nahodile 450 -; bez počítadel dotisk pro letecké u části nákladu; I.typ

Již v úvodu jsem hovořil o tom, že se domnívám, že deskové značky u hradčanských známek jako celek nepatří mezi nejoblíbenější. Víím, že každý sběratel pokud může získat některé vybrané, výrazné DZ, rád tak učiní. Mám na mysli např. hodnotu 500 hal, 400 a 200 hal. s čárkami za 100 z.p., nebo římské číslice u hodnoty 5 hal. V.kresby. Některé nevýrazné DZ, které mohou být sporné s ohledem na kvalitu provedení tisku (např. 10 hal. I. - IV. tisková deska) se ale žádné výraznější pozornosti sběratelů netěší. Přispívá k tomu i ta skutečnost, že dosud nebyly tyto DZ nikde vyobrazeny a některé sporné věci, které se neustále tradují, jsou znovu a znovu publikovány v katalozích a studijních materiálech SČF. Některé DZ se s ohledem na nedokonalost popisu snadno zamění (např. 5 hal V. - I. a II. TD nebo 50 hal III.kresba I. a II. TD). Na setkání naší společnosti, které proběhlo v listopadu 1991 v Praze, jsem dokladoval studijním filatelistickým materiálem mimo jiné i všechny případy, kdy jsem se snažil prokázat existenci dosud nepopsaných, nebo naopak zpochybnit existenci dříve popsáných deskových značek. Jde o následující poznatky:

- 1) hodnota 3 h - u části nákladu u obou TD byla později použita DZ - vodorovná barevná čárka asi 1 mm dlouhá za 100 z.p.. U I.TD - vzdálena asi 1 mm (trochu výše středu V ve SLOV), u II.TD - vzdálena 1,5 mm (trochu níže - proti spodní nožičce písmena V ve SLOV) a sešikmená. Jsou známy jak u výplatních, tak především u doplatních známek.
- 2) hodnota 5 h V. - u III.tiskové desky kromě římské číslice III. je přerušená pomlka u -,50 a krátký praporek číslice 5 v 2,50. Přerušená desetinná pomlka v 5,- není, jedná se o mylný údaj v Monografii č.I.
- 3) hodnota 5 h V. - u IV.TD kromě římské číslice IV. je silně seříznutý oblouček číslice 5 pod 100 z.p., to však nelze od sebe oddělit, proto to považují za jednu DZ.
- 4) hodnota 15 h - u II.tiskové desky není v číslici 15,- zahnutá desetinná pomlka.
- 5) hodnota 50 h III. - u I.tiskové desky je přerušená desetinná pomlka v 30,--.
- 6) hodnota 60 h - u II.tiskové desky není zahnutá desetinná pomlka pod 100 z.p.
- 7) hodnota 400 h - u I.tiskové desky je seříznutá patka číslice 1 v 160,- .

Veškeré údaje uvedené dosud v tomto článku platí pro známky výplatní. U dopltních známek by podle mého názoru měly být uváděny pouze deskové značky, které jsou tvořeny přidávanými značkami v obrazci známek, to znamená ty, které zůstaly nezakryty typografickými lištami. To je : 2 DZ 1a, 2 DZ 2a, 15 DZ 1.1, 15 DZ 2.1, 24 DZ 1a, 24 DZ 2a. U známek plebiscitních s přetiskem SO 1920 je uvedena pouze část DZ. Chybí například : DZ u hodnoty 75 h-II.TD, kdy spojené typy jsou uváděny a DZ nikoliv, totež platí o 5 h V.-II.TD. Někdo ze specialistů na SO 1920 by se měl pokusit uvedený problém vyřešit. Domnívám se, že by mělo být snahou naší společnosti zpřesnit a zkompletovat údaje a poznatky o deskových značkách hradčanských známek a zasadit se o publikování těchto materiálů v nově vydávaných pomůckách a katalozích (především těch, které vydává SČP).

Sbírání deskových značek je věc jedna a identifikace archů věc druhá. Jistě mi dá většina z vás za pravdu v tom, že pokud se jim dostane přepážkový arch kterékoliv hodnoty do ruky, snaží se určit tiskovou desku nejen podle DZ, ale především pomocí dalších specifik. Mám na mysli např. typy spirál, paprsky, druh zoubkování, odstín barvy a především deskové vady. Snahou každého specialisty je totiž vždy spolehlivě identifikovat i menší části archů a bloky známek, které ve většině případů pak DZ neobsahují.

Posledním problémem, který zde chci dnes otevřít, je již dříve zmíněné označování DZ ve Specializované příručce 1988. Je samozřejmé, že jsem při svém úsilí shromáždit a prostudovat deskové značky hradčanských známek narážel na problémy, o kterých zde již byla řeč (otázka nepřesnosti a nekompletnosti) a na problém označování deskových značek. Autoři Specializované příručky 1988 používají v jádru dobrý způsob označování deskových značek, to je :

číslo známky dle katalogu Pořís + zkratka DZ + číslo deskové značky. Toto číslo DZ by však mělo pro jednoduchost podle mého názoru odpovídat vždy příslušné tiskové desce (není např. u 5 hal V. - III.TD) a teprve další číslo případně písmeno by mělo odlišovat jednotlivé DZ v tiskových deskách resp. v části nákladů.

Příklad: pro deskovou značku v celém nákladu (rozlišování pomocí číslic)

označení dle Spec.příručky:	11 DZ 3 = hodnota 25 hal.V - přerušené desetinné pomlky za 5.-- a 25.--
označení v příloze (návrh):	11 DZ 3.1 = přerušená pomlka za 5.-- 11 DZ 3.2 = přerušená pomlka za 25.--

Příklad: pro deskovou značku v části nákladu (rozlišování pomocí písmen)

označení dle Spec.příručky:	20 DZ 2. = hodnota 100 hal - pod 100 z.p. kratší desetinná pomlka a v části nákladu čárka za 100 z.p.
označení v příloze (návrh):	20 DZ 2 = kratší desetinná pomlka pod 100 z.p. 20 DZ 2.a = čárka za 100 z.p. v části nákladu

Tímto způsobem je navržen celkově přehled deskových značek s tím, že jsou v něm zapracovány nové a upravené údaje o deskových značkách tak, jak zde o nich byla dnes řeč. Ještě považují za nutné zdůraznit, že v uvedeném přehledu pro tiskové desky bez označení nejsou použity žádné zkratky a už vůbec nejsou považovány za deskové značky tak, jako ve Specializované příručce 1988. Pokud někdo namítne, že se sbírají počítačla, která sice jsou bez DZ, ale odpovídají umístění DZ v jiné tiskové desce, s kterou byla tato deska v tiskové sestavě, pak je nutno říci, že jich je uvedena zase pouze část a u některých hodnot tyto údaje uvedeny nejsou vůbec. Např.hodnota 5 hal V. - III. a IV. tisková deska byly tištěny spolu. U III. a IV. jsou DZ na 3 místech (--.50; 2.50 a III. pod 100 z.p.) u IV. se uvádí pouze římská číslice IV. pod 100 z.p.. Z toho vyplývá, že by měly být potom v takto navrhovaném přehledu i počítačla -.50 a 2.50 ze IV.tiskové desky, atd.

Přivítám veškeré náměty a připomínky k uvedené problematice.

ing.Jiří Škaloud, Brno

Katalog. číslo	Hodnota	Tisková deska	Označení deskové značky	Popis deskové značky	Foto
1.	1h	I.		bez označení (bez deskové značky)	
		II.	10Z 2.	bílá tečka v číslici 9	— 90
2.	3h	I.		bez označení	
			20Z 1a	u části nákl. vodorovná barevná čárka za 100 z.p. proti písmenu V	-
		II.	20Z 2.	bez desetinné tečky	— 90
			20Z 2a	u části nákl. šikmá barevná čárka za 100 z.p. níže proti písmenu V	
3.	5hI	I.		bez označení	
		II.	30Z 2.	bez desetinné tečky	— 50
		III.	30Z 3.	číslice 5 je dole vylomená	XXX
		IV.	30Z 4.	číslice 0 je dole seříznutá	XXX
4.	5hV	I.		bez označení	
			40Z 1a	u části nákl. dole mírně seříznutá 5	5'—
		II.	40Z 2.	číslice 5 je dole vylomená	5'—
		III.	40Z 3.1	přerušená desetinná pomlka u .50	— 50
			40Z 3.2	krátký praporek číslice 5 v 2.50	2'50
			40Z 3.3a	tenká římská číslice III. pod zn.p. 100 u části nákladu	
			40Z 3.3b	silná římská číslice III. pod zn.p. 100 u části nákladu	X
		IV.	40Z 4.	římská číslice IV. pod 100 z.p. a silně seříznutý oblouček číslice 5 pod 100 z.p. (vždy společně)	5'— X
		V.	40Z 5.	nedovřený a tupý oblouček 5	— 50
		VI.		bez označení	
5.	10hI	I.		bez označení	
		II.	50Z 2.1	přerušená desetinná pomlka za číslicí 4	XXX
			50Z 2.2	kratší a zahnutá desetinná pomlka za číslicí 10.-	10'—
		III.	50Z 3	přerušená desetinná pomlka za číslicí 4	XXX
		IV.	50Z 4	nahoře vylomená číslice 9	9'—
6.	10hV.	I.	60Z 1.	tečka nad desetinnou pomlkou pod 100 z.p.	10'—
		II.	60Z 2.	dvě tečky nad desetinnou pomlkou	10'—
7.	15h	I.		bez označení	
		II.		bez označení	

Katalog. číslo	Hodnota	Tisková deska	Označení deskové značky	Popis deskové značky	Foto
		III.	70Z3.	nula se třemi výrůstky v 13.50	13'50
		IV.	70Z4.	přerušená desetinná pomlka za číslicí 12	12'--
		V.	70Z5.	přerušená desetinná pomlka za číslicí 15	15'--
		VI.	70Z6.	dvakrát přerušená desetinná po- mlka za číslicí 15	15'--
8.	20hI.	I.		bez označení	
		II.	80Z2. 80Z2a	číslice 4 s patkou v části nákladu přerušená dese- tinná pomlka za číslicí 14	14'-- 14'--
		III.		bez označení	
		IV.	80Z4.	tečka nad číslicí 1 v počítadle 14	14'--
9.	20hV.	I.	90Z1.	přerušená desetinná pomlka pod 100 z.p.	20'--
		II.	90Z2.	dvakrát přerušená desetinná poml- ka pod 100 z.p.	20'--
10.	25hI.	I.		bez označení	
		II.	100Z2.	dole vyštípnutá číslice 5 v po- čítadla 12.50	12'50
11.	25hV.	I.		bez označení	
		II.	110Z2.	seřiznutá desetinná tečka v 2.50	2'50
		III.	110Z3.1 110Z3.2	přerušená desetinná pomlka v 5.- " " " " 25.-	5'-- 25'--
		IV.	110Z4.	prodloužený zobáček číslice 1 v počítadle 15.-	15'--
12.	30hI.	I.		bez označení	
		II.	120Z2.1 120Z2.2	dole seřiznutá číslice 6 " " " " 8 v počí- tadle 18.-	6'-- 18'--
13.	30hV.	I.		bez označení (bez počítadel)	
		II.		" " "	
14.	40h	I.		bez označení	
		II.	140Z2.1 140Z2.2	seřiznutá desetinná tečka pod 91 z.p. vyštípnutá číslice 6 v počítad- le 36.-	4'-- 36'--
15.	50hIII.	I.	150Z1.1 150Z1.2	krátká, silná čárka mezi 91 a 92 z.p. přerušená desetinná pomlka v 30.-	 30'--

Katalog. číslo	Hodnota	Tisková deska	Označení deskové značky	Popis deskové značky	Foto
		II.	150Z2.1	delší, tenká čárka mezi 91 a 92 z.p.	XXX
			150Z2.2	zkrácená silnější desetinná pomlka za 50,-	50'-
16.	50hv.	I.		bez označení	
		II.	160Z2.	tečka pod desetinnou pomlkou v 50.-	50'-
17.	60h	I.		bez označení	
		II.		bez označení (nevýrazné?)	60'-
18.	75h	I.		bez označení	
		II.	180Z2.	bod nahoře před číslicí 1 v 15.-	15'-
19.	80h	I.		bez označení	
		II.	190Z2.	zesílený dolní oblouček 0 v 80.-	80'-
20.	100h	I.		bez označení	
			200Z1.a	u části nákladu bod za 100 z.p.	
		II.	200Z2.	kratší desetinná pomlka pod 100 z.p.	100'-
			200Z2.a	u části nákladu čárka za 100 z.p.	XXX
21.	120h	I.		bez označení	
		II.	210Z2.	vyložená patka číslice 4 v 24.-	24'-
22.	200h	I.		bez označení; část nákladu bez počítadel	
			220Z1.a	u části nákladu bod za 100 z.p.	XXX
		II.	220Z2.	deformovaná patka číslice 1 v 160.-; část nákladu bez počítadel	160'-
			220Z2.a	u části nákladu čárka za 100 z.p.	XXX
23.	300h	I.		bez označení-pouze jedna 10	
24.	400h	I.	240Z 1.	deformovaná patka číslice 1 v 160.-	160'-
			240Z1.a	u části nákladu dva body za 100 z.p. (4 mm od sebe)	XXX
		II.	240Z 2.	seřiznutá desetinná tečka v 40.- (91 z.p.)	40'-
			240Z2.a	u části nákladu dva body za 100 z.p. (2 mm od sebe)	XXX
25.	500h	I.	250Z1.a	přerušená desetinná pomlka v 500.-	500'-
				část nákladu bez označení - bez počítadel	
		II.		bez označení - bez počítadel	
26.	1000h	I.		bez označení - pouze jedna 10	

Poznámka: oznašení XXX ve sloupci foto značí, že nebyla k dispozici desková značka pro fotografování.

(Pokračování)

H o d n o t a 120 h - číslo katalogu 21.

Vydání hodnoty 120 h si vyžádala úprava poštovních poplatků ke dni 15. května 1919, byla určena k vyplácení balíků bez udané ceny v základní váze do 5 kg.

K tisku bylo použito dvou tiskových desek, které byly ve čtyřdeskové tiskové formě spolu s deskama 5 h V. kresba. Známé dvě tiskové formy. V první byly desky hodnoty 120 h umístěny v levé polovině (při pohledu na vytištěný arch) nad sebou s počítadly dolů jedním směrem. V druhé sestavě tiskové formy byly desky 120 h umístěny v pravo a to stejným způsobem.

První sestavou bylo vytištěno celkem 200 000 ks přepážkových archů, tedy většina známek. Druhou sestavou bylo vytištěno jen 7 600 ks přepážkových archů.

K rozlišení tiskových desek sloužily deskové značky, kterými byly odchylky v počítadlech. U I. tiskové desky byla číslice 24,- v počítadle normální, kdežto u II. tiskové desky byla patka číslice 4 dole vyštipnuta (obr. 1).

Tisk hodnoty 120 h byl zahájen 23. července 1919 tiskem z první sestavy tiskové formy. Z druhé sestavy tiskové formy bylo tištěno od 1. srpna 1919 a z těchto tisků pochází také vzácné tisky v tak zvané stříbřitě šedé barvě.

Výrobní náklad činil celkem 20 760 000 ks známek, z toho bylo jen 390 000 ks zoubkováno. Přetiskem SO 1920 bylo přetištěno 160 000 ks. Po skončení platnosti zůstalo ještě

14 960 000 ks, které byly použity jako doplňní provizoria po přetištění přetiskem DOPLATIT 100. Koncový náklad stříhaných známek byl tedy jen 5 250 000 ks.

Perforace známek byla provedena stejně jako tisk ve dvou nákladech. Pokaždé bylo použito řádkové perforace rozměru 11 1/2. Poprvé bylo operforováno 3 000 ks přepážkových

24-

Obr. 1

archů dne 30. července 1919. Perforační otvory jsou hladké, větší a ostré, bez zbytku papíru. Zbývajících 900 archů bylo ozoubkováno až koncem února 1920. Otvory jsou menší, značně roztržené a se zbytky papíru.

Známky hodnoty 120 h se vyskytují ve třech sběratelsky zajímavých odstínech. Mohou být černé, černě šedé, stříbřitě šedé. Posledně uváděný odstín je nejvzácnější a nevyskytuje se na zoubkovaných známkách.

Vniknutím cizích tělísek na tiskovou desku docházelo ke vznikuzávojů či bílých skvrn. Výrazný závoj je na 4.ZP II. TD od písmena O v SKD vzhůru k l. věži (obr. 2) a na 75. ZP téže desky od levé holubice vzhůru k levým listům. Výrazné bílé skvrny jsou u II. TD na 6. ZP v pravých listech (obr. 3) a na 76. ZP stejné desky jako pokračování hodnotového štítku vpravo (obr. 4).

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4.

Mimo opravu vějíře pravé holubice (redukce) byla ještě provedena oprava pravé příčky. Tato příčka byla opravena na více místech, ale výrazně se projevuje na:

17.ZP I. TD - dolní část pravé příčky protažena přes dolní vázání (obr. 5).

48.ZP I. TD - stejná oprava jako u ZP 17.

68.ZP I. TD - horní část pravé příčky dole rozvidlena (obr. 6).

79.ZP II. TD - horní část pravé příčky zesílena prorytím.

Obr. 5

Obr. 6

Tyto opravy byly provedeny přímo v tiskové desce před tiskem, neznáme tedy původní stav. Cena takto opravených známek je stejná jako cena známek s deskovou vadou podle Monografie, protože je jich stejné množství.

Zajímavou retuší (redukce) je oprava levého horního rohu na 64. a 74. ZP I. TD (obr. 7 a 8). Doposud se myslelo, že jde o opravu před tiskem, protože nebylo známé poškození těchto známkových polí. Podařilo se ní však najít známky z těchto ZP, které nenesou znaky opravy ani poškození (obr. 9 a 10). Nejde o nějaké tiskové zkoušky, ale o známky použité v poštovním provozu. Rovněž na arších hodnoty 120 h uložených v Poštovním muzeu nevykazují známky z těchto ZP ani náznak opravy nebo poškození.

Proč byla provedena oprava těchto levých rohů přidáním kovu když nebyly poškozeny? Vysvětlit je to možné tím, že při rozebírání tiskové formy došlo k poškození tiskové desky právě v těchto místech a po vřícení byla deska opravena a znovu sesazena do tiskové formy. Přidání kov se postupně drobil a tak známe různé varianty této opravy.

Většina známek z I. TD má paprsky v obloze jako šrafy a většina známek z II. TD jako body či tlustší čárky. Tak je možno přiřadit většinu známek k tiskové desce, ze které pochází.

Po zvýšení poplatků za balík váhy 5 kg na 200 h od 15. března 1920 ztrácí známka hodnoty 120 h svůj původní význam a dále se používá jako doplňková hodnota ve snížených frankaturách až do skončení platnosti emise Hradčany.

Obr. 7

Obr. 9

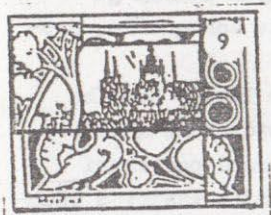

Obr. 8

Obr. 10

Společné vady I. a II. desky (sekundární).

I. TD

II. TD

9. známkové pole.

Seřiznuté MUCHA.

I. TD. Barevná čárka nad horním rámen a ten zesílený.

II. TD. Seřizlý pravý rám proti 10. spirále.

I. TD

II. TD

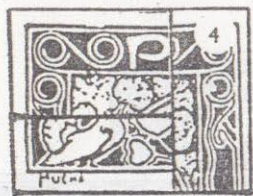
24. známkové pole.

Bílý bod na dolním obloučku S v SLO.

I. TD. Bílý bod uvnitř O v SLO, vybíhající pravý horní roh.

II. TD. Zaoblený horní i dolní roh vpravo.

Deskové vady jedné desky (terciární).

4.ZP

I. TD

8.ZP

4. ZP . Přerušovaný horní rám nad 5. spirálou, bílý bod v 8. spirále, delší levá nožka M v MUCHA.

8. ZP . Přerušovaná barevná čára nad horním rámen, vybíhající pravý horní roh, barevný bod nad střechou.

21. ZP I. TD 27. ZP

21. ZP Vyštlíplý levý rám uprostřed, vryp do dolního rámu nad U v MUCHA.

27. ZP Bílá čárka přes křídlo pravé holubice.

30. ZP I. TD 32. ZP

30. ZP Prodloužená pravá nožka M v MUCHA, zesílený pravý horní roh, zeslabený ovál pod nulou.

32. ZP Bílý bod u P vpravo, číslice 1 dole vpředu do oválu.

33. ZP I. TD 34. ZP

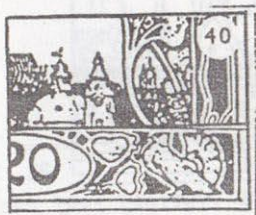

33. ZP Dole vyštlíplá patka číslice 1, bílý bod na horním konci dolní části pravé příčky.

34. ZP Podtržené M v MUCHA.

35. ZP I. TD 40. ZP

35. ZP Poškozený levý rám pod horním rohem, bílá čárka před P v PO a před V ve VEN.

40. ZP Barevný bod vlevo na špičce 5. věže, pravý dolní roh vybíhá do špičky.

53. ZP I. TD 59. ZP

53. ZP Barevný bod na levém rámu nad dolním rohem a mezi 1. a 2. spirálou, bílý bod v horním obloučku S a na levé nožce V ve SLOV.

59. ZP Šikmá barevná čárka přes dolní rám za štítkem, číslice 1 dole vpředu do oválu.

61. ZP I. TD 62. TD

61. ZP Vyššíplý levý rám proti 3. spirále, vryp zprava do nuly.

62. ZP Bílý bod nad pomlčkou mezi SKD - SLO a dole mezi NS , vybíhající pravý horní roh.

70. ZP I. TD 72. ZP

70. ZP Dvakrát vyštíplý levý rám proti holubici, barevný bod nad střechou, bílý bod nahoře před Š.

72. ZP Bílá skvrna v O v FO, pravá nožka M v MUCHA dole zahnutá, bílý bod dole před O v FO.

73. ZP I. TD 80. ZP

73. ZP E v EN spojeno nahoře bílou čárkou s N.

80. ZP Dva vrypy do levého rámu proti holubici, vpravo dole seříznuté U v MUCHA, pod SL poškozený ovál.

92. ZP I. TD 93. ZP

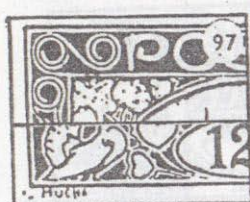

92. ZP S v SLO dole spojeno se spojnicí rámců, vybíhající levý dolní roh, prodloužená levá nožka M v MUCHA.

93. ZP Bílá čárka nahoře mezi 4. a 5. spirálou, barevný bod na levém rámu proti 2. spirále, delší levá nožka H v MUCHA.

94. ZP I. TD 97. ZP

94. ZP Vyštípnutý pravý rám proti 8. spirále, barevná čárka vedle pravého rámu nad dolním rohem, S v ČES spojeno nahoře s dolní příčkou.
97. ZP Bílý bod na začátku obloučku P, bílý bod nahoře na P, pod levým dolním rohem šikmo dva barevné body.

1. ZP II. TD 10. ZP

1. ZP Poškozený levý rám proti 3. spirále, dole seřízlá nula.
10. ZP Barevná čárka u dolního rámu pod 1. srdíčkem, barevná čárka u levého rámu proti 3. spirále, vyběhající levý dolní roh.

13. ZP II. TD 22. ZP

13. ZP Zprava dole vryp do nuly, MUČKA do oblouku, zeslabený ovál pod číslicí dvě.
22. ZP Bílý bod nahoře mezi 4. a 5. spirálou, barevný výstupek na oválu pod číslicí 1.

31. ZP II.TD 53. ZP

31. ZP Bílá čárka od pravé strany 10. spirály šikmo k dolní příčce, dva barevné body vlevo paty l. věže.
53. ZP Bílý bod dole před T, dva barevné body v obloze pod Š.

55. ZP II.TD 69. ZP

55. ZP Barevný výstupek na horním rámu nad T, barevný bod dole na vlnovce číslice dvě, barevný bod pod A v MUCHA.
69. ZP Bílá čárka přes pravou stranu T, barevná čárka u levého rámu proti holubici, vryp zdola do patky číslice l.

82. ZP II.TD 93. ZP

82. ZP Bílý výstupek na L v SLO, seřízlý levý rám pod horním a nad dolním rohem.
93. ZP Přerušný ovál pod nulou, přerušný horní rám nad 7. spirálou.

H R A D Č A N Y 5 h I. 'světle zelená' - poznámky ke studii.

Monografie uvádí :

I. TD	16	tiskových a deskových vad	
II. TD	11	"	"
III. TD	20	"	"
IV. TD	9	"	"

Tato zjištění neodpovídají celému časovému období tisku této hodnoty Hradčan.

Při zpracování studie jsem roztřídil více než 18 tisíc orazítkových exemplářů této hodnoty, z toho 2,5 tisíce kusů pro těžká razítka, poškození a další vady zlikvidoval a cca 2,5 tis. ks se mi nepodařilo po dvojí prohlídce zařadit. Ze zbývajících 13 tisíc exemplářů bylo 70 % z I. a II. TD a 30 % ze III. a IV. TD. Tato relace odpovídá i možné době tisku pře-pážkových archů / z I. a II. TD od 16.XII.1918, ze III. a IV. TD až od srpna 1919 /.

Úvodem je nutno připomenout, že existují 3 monografické vady, opakující se na všech 4 deskách :

- 23. ZP "přerušená " L. větev
- 47. ZP bílá tečka nad L. vidlicí
- 100. ZP schodovitá střecha za P. větví

a pro III. a IV. TD společné vady v

- 14. ZP paprsek s kapkou
- 78. ZP čárka v křídle P. holubice

Pro uvedená známková pole byl nalezen dostatek dalších znaků, které je bezpečně podle jednotlivých tiskových desek rozlišují.

Ověřené nebo nově zjištěné společné vady známkových polí v I. a II. TD :

- 4 zesílený zdvojený paprsek pod TA POŠTA
  - 6 tečka za nápisem MUCHA
  - 47 tečka nad sluncem ve 12,30 h
  - 65 tečka vpravo od vrcholu 2. věže
  - 68 přerušená sestava paprsků pod TA POŠTA
  - 76 paprsek se dotýká středu 1. věže
- Celkem 6 vad

Společné vady známkových polí ze III. e IV. TD :

- ZP : 7 2x přerušovaný hlavní paprsek
9 bílá skvrnka mezi Č ČESKO a keřem
11 kratší hlavní paprsek
16 hlavní paprsek je nahoře zdvojený
18 vyštípnutý L. rám u vějíře holubice
22 5. spirála vodorovně přerušena
37 tečka nad kratším hlavním paprskem
44 hlavní paprsek jako vykřičník
45 tečka v 10. listu v 9 hod.
48 tečka na P.D. rohu
52 tečka ve vějíři L. holubice v 18 h.
54 přerušovaný P.rám u vějíře holubice
61 tečka nahoře ve vějíři L. holubice
63 silný /zdvojený/ paprsek vlevo od 1. věže
75 velká tečka vlevo od 1. věže
86 tečka na spojnici 2. a 3. listu
88 posun hlavního paprsku
Celkem 17 vad

Další zajímavé jednotlivé vady, neuvedené v Monografii :

- I. TD : 13 3 tečky vlevo dole od čísl. 5 ve štítku
14 přerušovaná L. větev nad úrovní střechy
17 paprsky ve tvaru číslice 5 pod T v PCŠTA
27 přerušovaný L. rám pod Č ČESKO
43 šikmá bílá "čára" od 2. spirály nad 1. větví křoví
63 2 "kapky" v paprscích nad sluncem
64 zdvojený vrchol v písm. E ČESKO
66 3 bílé skvrnky ve střeše pod 3. a 4. věží
68 přerušovaná 1. a částečně i 2. věž
71 hlavní paprsek silně posunut vpravo
II. TD : 42 "vlajka" na hlavním paprsku
70 bílá skvrna pod 1. a 2. věží
83 "závoj" v ozdobě pod ČESKO
92 "závoj" od 6. větve křoví k L SLOVENSKÁ

- III. TD : 20 pod O POŠTA "druhé slunce"
34 rozšířený konec oblouku číslice 5
- IV. TD 16 světlna mezi křovím a 8. spirálou
41 nahodilost : otisk smítka v rozvětvení L.větve
29,34,91 tři bílé skvrnky ve střeše pod 3. a 4. věží
84,86,97 uzavřený "kroužek" ve vějířku P. holubice
- Celkem 19 vad

Tento výčet nepovažuji jako autor studie 5 h I. za úplný, zejména proto, že se mi nepodařilo zařadit cca 2,5 tisíce exemplářů této hodnoty.

Za důležité proto považuji sestavování vývoje vad během tisku podle jednotlivých známkových polí, což představuje další náročnou práci nejenom u této hodnoty Hradčan.

Příslušné studie hodnoty 5 h I. jsou u mně stále k dispozici.

Ing. St. Kouberec

I n s e r á t y :

K o u p í m kompletní ročníky filatelie 1952 až 1958
Lubomír Rozkošný, Pavlova 8, 58601 Jihlava

P r o d á m stokusové archy poštovně nepoužitých známek
Holubice 5 h modrá a fialová podle záznamů uvedených v CENIKU
vydaném společností sběratelů čs.knihtiskových známek.

Zájemci piště na adresu tajemníka společnosti pana Jindřicha
Látala.

H O L U B I C E 30 h

- upřesnění některých údajů

- 1) Ve Zpravodaji č. 23 i ve studii Holubice 30 h je u 72. zn. pole uváděna, jako varianta "B", dosud nepopsaná retuš. Je uvedeno, že tyto známky mají navíc typickou vadu, kterou je barevná skvrna v ocase holubice. Na základě dalšího předloženého filatelistického materiálu bylo zjištěno, že barevná skvrna v ocase není vadou typickou, ale vadou pouze nahodilou t.j. vadou která se vyskytuje pouze na části nákladu. Znamená to, že k úplnosti Vaší sbírky je třeba z 72. zn. pole získat retuš A (běžně dostupná, v Mono popsána jako RA), retuš B ("s" a "bez" DV v ocase) a retuš C (nejvzácnější, v Mono popsána jako RB).
- 2) Ve Filatelii 21/91 je popsán nález exempláře poštovně použité známky Holubice 30 h s ŘZ 13 3/4. Je uvedeno, že se z razítka nepodařilo zjistit místo použití. To již neplatí, rekonstrukcí z počátečních dvou číslic označujících vlakovou poštu a některých písmen z části razítka lze upřesnit, že se jednalo o vlakovou poštu 348 Duchcov - Plzeň. Za pomoc při identifikaci děkuji p. Burešovi z Ostravy a Dr. Těšitelovi z Pardubic.
- 3) Bylo mi předloženo několik exemplářů známek Holubice 30h a OR 20 h s výrazně zmenšenou velikostí jejich známkového obrazu. Jedná se o padělky zhotovené chemickou cestou. Receptura k přípravě roztoku použitelného ke smršťování papíru je známá, nicméně nebude zde úmyslně zveřejňována. Zmenšení známek o 2 až 4 mm se promítne i do velikosti zoubkování, na předložených exemplářích bylo zjištěno HZ 15, 16 i víc.

Pokud by Vám někdo takovéto známky nabízel - s díky odměňte, navíc koncentrace a doba působení roztoku se promítne i do barevného odstínu známek a celkové kvality .

Jiří Kašpar

H O L U B I C E 20 h, II. typ - ZP 4, TD 3 - 24

Ministudie vývoje nehodilé vady (barevná skvrna v levé části psaníčka)

ukončená opravou, při které byla přerušena i levá dolní úhlopříčka.

J.K.